

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 1

София, 28 септември 2017 година

Върховният касационен съд на Република България, **ОБЩО СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ**, в съдебно заседание на петнадесети юни две хиляди и седемнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПАВЛИНА ПАНОВА**ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:****ТАТЯНА КЪНЧЕВА, КАПКА КОСТОВА,
и.ф. КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ****ЧЛЕНОВЕ:****ЕВЕЛИНАСТОЯНОВА
РУЖЕНА КЕРАНОВА
ЕЛЕНА АВДЕВА
НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ
БИЛЯНА ЧОЧЕВА
БЛАГА ИВАНОВА
ЖАНИНА НАЧЕВА
СЕВДАЛИН МАВРОВ
ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА
МИНА ТОПУЗОВА
ДАНИЕЛА АТАНАСОВА
БИСЕР ТРОЯНОВ
ГАЛИНА ЗАХАРОВА****КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ
РУМЕН ПЕТРОВ
СПАС ИВАНЧЕВ
АНТОАНЕТА ДАНОВА
ЛАДА ПАУНОВА
ГАЛИНА ТОНЕВА
ПЕТЯ ШИШКОВА
МАЯ ЦОНЕВА
ВАЛЯ РУШАНОВА
МИЛЕНА ПАНЕВА
ХРИСТИНА МИХОВА
КРАСИМИРА МЕДАРОВА
НЕВЕНА ГРОЗЕВА**

с участието на секретаря НАТАЛИЯ ТАКЕВА
сложи за разглеждане тълкувателно дело № 1 по описа за 2017
година, докладвано от съдия ХРИСТИНА МИХОВА

Главният прокурор на Република България, на основание чл. 125 във
вр. с чл. 124, ал.1, т.1 от Закона за съдебната власт, е отправил искане до
Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд
/ОСНК на ВКС/ за приемане на тълкувателно решение по въпроса:

„Приложим ли е институтът на освобождаване от наказателна
отговорност с налагане на административно наказание за престъпления по чл.
325, ал.1 от НК при наличие на материалноправните основания по чл. 78а,
ал.1 от НК, с оглед визираното ограничение в ал. 7 /ДВ, бр. 27 от 2009 год.,
предишна ал.6, ДВ, бр. 26 от 2010 г./, когато престъплението е извършено
спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му?“.

По този въпрос са налице две групи становища.

Една част от съдилищата приемат, че когато конкретните
хулигански действия, осъществяващи хипотезата на чл. 325, ал.1 от НК, са
извършени спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата
му, следва да се приложи ограничението, предвидено в чл. 78а, ал.7 от НК.

Друга част от съдилищата считат, че ограничителната разпоредба на
чл. 78а, ал.7 от НК не следва да се прилага в случаите, когато е осъществено
деяние по чл. 325, ал.1 от НК спрямо орган на власт при или по повод
изпълнение на службата му, тъй като тези обстоятелства не са елемент от
състава на престъплението.

Общото събрание на наказателната колегия на Върховния
касационен съд, съгласно правомощието си по чл. 124, ал.1, т.1 от Закона за
съдебната власт и на основание чл. 124 от Конституцията на Република
България, за да отговори на зададения въпрос, взе предвид следното:

Институтът на освобождаване от наказателна отговорност с
налагане на административно наказание беше въведен с изменение на
Наказателния кодекс /ДВ, бр. 28 от 1982 година/, като нов способ за
санкциониране на престъпни деяния, които са със сравнително по-ниска
степен на обществена опасност. В годините този институт претърпя редица
промени в посока разширяване на кръга на престъпните посегателства и на

лицата, спрямо които се прилага, като се предвиди възможността и непълнолетните да бъдат освобождавани от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Увеличен беше размерът на административното наказание, което следва да се наложи на деeca при освобождаването му от наказателна отговорност. Едновременно с това законодателят въведе и ограничения, при наличието на които, независимо от съществуването на посочените в чл. 78а, ал.1 от НК предпоставки, деецът не може да бъде освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание.

С изменението на разпоредбата на чл. 78а, ал.6 от НК /ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 75 от 2006 год./ беше въведена забрана за приложението на ал. 1-5 на чл. 78а от НК, ако причиненото от деянието увреждане е тежка телесна повреда или смърт, или деецът е бил в пияно състояние, както и при множество престъпления. С последваща промяна на Наказателния кодекс /ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 27 от 2009 год./, в ал.6 на чл. 78а от НК /сега ал.7 – ДВ, бр. 26 от 2010 год./ беше добавено още едно ограничение – „когато престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му“.

За да се отговори на въпроса, поставен от Главния прокурор, е необходимо на първо място да се изясни, кога следва да се прилага визираното в разпоредбата на чл. 78а, ал.7 от НК ограничение „престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му“, следва ли това обстоятелство да е посочено като елемент от състава /основен или квалифициран/ на съответното престъпление, или е достатъчно то да се установява от фактите по делото, без да е задължително съставомерен елемент.

Нормата на чл. 78а, ал.7 от НК въвежда забрана извършителите на деяния, от вида на посочените в чл. 78а, ал.1 от НК, да се ползват от последиците на по-леката отговорност, каквато е административната. След като с тази разпоредба се предвиждат изключения от правилото, тя следва да бъде тълкувана буквално, според нейното граматическо и смислово значение. Необходимостта от стриктно тълкуване на разпоредбата на чл. 78а, ал.7 от НК е в съответствие и с принципа, регламентиран в чл.1, ал.2 от НК, за законоустановеност на престъпните деяния, наказанията предвидени за тях и случаите, когато вместо наказание могат да бъдат наложени мерки за обществено въздействие и възпитание. Спазването на този принцип изисква предварително ясно и точно регламентиране на хипотезите, при които

държавата се отказва от правомощието си да упражни в пълен обем наказателната репресия, налагайки административно наказание на извършителите на престъпления, както и посочване на предпоставките, при наличието на които не е допустима замяната на наказателната санкция с административна.

С изменението на разпоредбата на чл. 78а, ал.1 от НК / ДВ, бр. 21 от 2000 год./ законодателят лиши прокуратурата и съда от правомощието да преценяват дали да приложат института на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Нормата на чл. 78а от НК е императивна и задължава съответния орган винаги, когато констатира наличието на визираните в нея предпоставки, да я приложи, без да съобразява възможността чрез административна санкция да се постигнат целите на наказанието, предвид степента на обществена опасност на дееца. След като е лишен от правото на преценка дали да приложи института на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание при наличието на предпоставките на чл. 78а от НК, компетентният орган няма такова правомощие и по отношение на приложението на визираните в разпоредбата на чл. 78а, ал.7 от НК ограничения. При констатиране на такива, той е задължен да не прилага института. Въпросът е кога за съответните органи възниква задължението да изследват дали са налице рестриктивните основания, посочени в чл. 78а, ал.7 от НК.

Съгласно ТР №2/07.10.2002 год. на ОСНК на ВКС в обвинителния акт задължително се посочват само „фактите обуславящи съставомерността на деянието и участието на обвиняемия в осъществяването му“. При това положение, ако качеството на субекта, засегнат по някакъв начин от престъпното посегателство, не е част от елементите на съответния престъпен състав, прокурорът не е длъжен в обвинителния акт или в постановлението, съставено по реда на чл. 375 от НПК, да излага факти относно същото. Съдът също няма задължение да изяснява обстоятелства извън тези, посочени в нормата на чл. 102 от НПК. Преценката дали в конкретния случай са налице рестриктивните основания следва да бъде извършвана по ясно определени правила и е недопустимо да бъде поставяна в зависимост от усилията и активността на съответния орган да установява обстоятелства по делото, които излизат извън предмета на доказване. При това положение, за да е длъжен компетентният орган да установява дали е налице ограничителното основание, визирано в чл. 78а, ал.7 от НК, е необходимо то да е част от предмета на доказване, а това предполага съответното обстоятелство да е

елемент от основния или квалифицирания престъпен състав. В тази връзка ОСНК на ВКС не намира основание да отстъпва от Тълкувателно решение № 2 от 2007 година, според което, за да се изключи приложението на чл. 78а, ал.1 от НК, също е необходимо рестриктивното основание - „пияно състояние“, буквално или имплицитно да е елемент от състава на престъплението.

Легалното определение за „орган на власт“ се съдържа в разпоредбата на чл. 93, т.2 от НК. С ТР № 56 от 01.04.1961 год. по н.д. №36 от 1961 год. на ОСНК на ВС е изяснен въпросът кога деянието е осъществено „при или по повод изпълнение на службата“. Стриктното тълкуване на употребения от законодателя израз в разпоредбата на чл. 78а, ал.7 от НК - „престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му“, налага извода, че непосредствен обект или един от обектите на престъпно посегателство са обществените отношения, свързани с упражняването на властнически функции, чийто носител и изразител е този орган, съответно неговият служител, при или по повод изпълнение на служебните му задължения. При това изпълнителното деяние на престъплението следва пряко да е насочено срещу властническите отношения.

От изложеното следва, че за да се приложи ограничението на разпоредбата на чл. 78а, ал.7 от НК, е необходимо обектът или един от обектите на съответното престъпление да са обществените отношения, свързани с осъществяване на властнически функции, а особеното качество на субекта, спрямо когото е извършено престъпното посегателство – „орган на власт при или по повод изпълнение на службата му“, да е елемент от основния или квалифициран престъпен състав на деянието, като е достатъчно да е визирана и само длъжността, отговаряща по своите характеристики на определението, посочено в чл. 93, т.2 от НК.

С Постановление № 2 от 29.06.1974 год. по н.д. № 4/1974 год. на Пленума на Върховния съд /ППВС № 2/1974 год./, са дадени разяснения относно елементите на основния и квалифицираните състави на хулиганството, видовете хулигански действия, формата на вината, като е посочено, че обект на престъплението по чл. 325 от НК са обществените отношения свързани с реда, установен в страната, и общественото спокойствие.

Според същото Постановление деянието следва да бъде подведено под нормата на квалифицирания състав на чл. 325, ал. 2 от НК, когато

хулиганските действия са започнали преди намесата на органа на властта или представителя на обществеността, изпълняващ задължения по опазване на обществения ред, продължават въпреки нея и прерастват в съпротива срещу тях. В разпоредбата на чл. 325, ал.2 от НК ясно е посочено като елемент от състава на престъплението качеството на субекта, спрямо когото се осъществява престъпното посегателство, изразено чрез съпротива - „орган на властта“ или „представител на обществеността, изпълняващ задължения по опазване на обществения ред“. С деянието по чл. 325, ал.2 от НК, наред с обекта на защита – обществените отношения свързани с установения в страната ред и общественото спокойствие, се засяга и още един обект - властническите обществени отношения, носител и изразител на които са съответният орган на власт или представителят на обществеността. Волята на законодателя да защити и двата обекта на престъпно посегателство е намерила израз в определянето на размер на санкцията за престъплението по чл. 325, ал.2 от НК, който надхвърля лимитативно посоченото в разпоредбата на чл. 78а, ал. 1 от НК наказание, поради което институтът на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административна санкция е неприложим.

С оглед насоките на ППВС № 2/1974 год., може да се направи извод, че когато непристойното поведение на дееца, грубо нарушаващо обществения ред и изразяващо явно неуважение към обществото, се осъществява чрез действия, насочени срещу орган на властта при или по повод изпълнение на службата му, деянието следва да се квалифицира по основния състав на чл. 325, ал.1 от НК. Обектът на престъпно посегателство, съответно на законодателна защита, при тази хипотеза, са обществените отношения, свързани с установения в страната ред и общественото спокойствие, а не отношенията, засягащи дейността на държавни органи, обществени организации или лица, изпълняващи властнически функции, включително и такива по опазване на обществения ред. За да се квалифицира деянието като хулиганство по основния състав на чл. 325, ал.1 от НК, когато конкретните хулигански действия са насочени към едно лице или множество субекти, е без значение каква е заеманата от тях длъжност, каква функция осъществяват, както и дали са засегнати техни лични права и законни интереси. Достатъчно е изпълнителното деяние да се изразява в извършване на непристойни действия, които явно противоречат на възприетите от обществото морални ценности и които грубо, в значителна степен, нарушават обществения ред - установените в държавата обществени отношения,

основани на нравствеността и определящи поведението на гражданите в процеса на обществения живот. От съществено значение не е качеството на адресата, към когото са насочени конкретните действия, а кръгът от засегнатите обществени отношения, обект на защита. След като престъплението по чл. 325, ал.1 от НК има за непосредствен обект на защита обществените отношения, свързани с реда и общественото спокойствие, а качеството на субекта, спрямо когото са осъществени хулиганските действия – „орган на властта при или по повод изпълнение на службата му“, не е елемент от престъпния състав, ограничението на разпоредбата на чл. 78а, ал.7 от НК не следва да намери приложение.

По изложените съображения и на основание чл. 124, ал.1, т.1 във връзка с чл. 130 от ЗСВ, Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И :

Институтът на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание е приложим за престъпления по чл. 325, ал.1 от НК, извършени спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му, при наличие на материалноправните основания по чл. 78а, ал.1 от НК, като в тези случаи ограничението на чл. 78а, ал.7 от НК не се прилага.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ПАВЛИНА ПАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ТАТЯНА КЪНЧЕВА..... КАПКА КОСТОВА.....

и.ф.КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ.....

ЧЛЕНОВЕ:

ЕВЕЛИНАСТОЯНОВА	КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ.....
РУЖЕНА КЕРАНОВА.....	РУМЕН ПЕТРОВ.....
ЕЛЕНА АВДЕВА.....	СПАС ИВАНЧЕВ.....
НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ.....	АНТОАНЕТА ДАНОВА.....
БИЛЯНА ЧОЧЕВА.....	ЛАДА ПАУНОВА.....
БЛАГА ИВАНОВА.....	ГАЛИНА ТОНЕВА.....
ЖАНИНА НАЧЕВА.....	ПЕТЯ ШИШКОВА.....
СЕВДАЛИН МАВРОВ.....	МАЯ ЦОНЕВА.....
ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА.....	ВАЛЯ РУЩАНОВА.....
МИНА ТОПУЗОВА.....	МИЛЕНА ПАНЕВА.....
ДАНИЕЛА АТАНАСОВА.....	ХРИСТИНА МИХОВА.....
БИСЕР ТРОЯНОВ.....	КРАСИМИРА МЕДАРОВА.....
ГАЛИНА ЗАХАРОВА.....	НЕВЕНА ГРОЗЕВА.....